

- suchasnomu derzhavotvorchomu protsesi: stan, problemy, perspektyvy : materialy nauk.-prakt. konf. za pidsumkamy pershoho Vseukr. festyvaliu-konkursu narodnoi khoreohrafii im. P. Virskoho* [Ukrainian choreographic culture in the modern state-building process: state, problems, perspectives: materials of sciences-practice. conf. according to the results of the first Allukr. festival of folk choreography P. Virskiy], Kyiv, October 28, 2003, pp. 29–33 (in Ukrainian).
5. Maslennikov, M. (1926), Art work in the club, *Politprosvetrabota i iskusstvo* [Political Education and Art], Moscow. (in Russian).
  6. Purtova, T. V. (1990), “Steps of the formation of choreographic art on the amateur stage in the period 1917–1941”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Theatrical Art), 17. 00. 01, Russian Institute of Theatre Arts, Moscow, 23 p. (in Russian).
  7. Riznyk, O. (1998), Dance, *Narysy ukrainskoi populiarnoi kultury* [Essays of Ukrainian popular culture], edited by O.Gritsenko, Kyiv, Ukrainian Center for Cultural Studies, pp. 645–654. (in Ukrainian).
  8. Slonimskiy, Yu. (1938), The art of ballet and folk dance, *Narodnoe tvorchestvo* [Folk art], no 8, pp. 23–25. (in Russian).
  9. Sokol'skaya, A. L. (2000), Plastic and dance in amateur creativity, *Samodeyat'noe khudozhestvennoe tvorchestvo SSSR: Ocherki istorii 1917–1932 gg.* [Amateur artistic creativity of the USSR: Essays on the history of 1917–1932], Saint Petersburg, Dmitrii Bulanin, pp. 356–399. (in Russian).
  10. Sokol'skaya, A. L. (2000), Dance amateur performance *Samodeyat'noe khudozhestvennoe tvorchestvo SSSR : Ocherki istorii 1930–1950 gg.* [Amateur artistic creativity of the USSR: Essays on the history of 1930–1950], Saint Petersburg, Dmitrii Bulanin, pp. 99–146. (in Russian).
  11. Fryz, P. I. (2007), “Choreographic culture as a factor in the creative development of the child's personality”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Theory and history of culture), 17. 00. 01, Kyiv State Academy of Government Managerial Staff, Kyiv, 18 p. (in Ukrainian).

УДК 37.013.77:793.3:378-057.875

Ольга Мерлянова

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті досліджено психолого-педагогічні аспекти навчальної діяльності при підготовці студентів хореографічного напрямку у вищих навчальних закладах. Охарактеризовано професійне педагогічне спілкування, що є запорукою в підготовці високопрофесійних фахівців у галузі хореографічного мистецтва. Проаналізовано стилі спілкування викладача зі студентською академічною групою під час навчальних занять, де важливим етапом роботи є підготовка та створення сумісних творчих проєктів. Визначено оптимальний стиль спілкування в студентських хореографічних групах, який має вплив як на навчальний процес у цілому, так і на самопідготовку та реалізацію індивідуально-групових завдань зокрема. Сформульовано основні вимоги до педагогічної діяльності, де головними мають бути студент та його розвиток, а також захоплення своєю професією, досконале володіння психолого-педагогічною технікою та делікатність.

Ключові слова: педагогічні аспекти, стиль спілкування, хореографія, студент, педагогічне спілкування, хореографічний проєкт, навчальний процес.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

В статье исследованы психолого-педагогические аспекты учебной деятельности при подготовке студентов хореографического направления в высших учебных заведениях. Охарактеризовано профессиональное педагогическое общение, которое является залогом в подготовке высокопрофессиональных специалистов в отрасли хореографического искусства. Проанализировано стили общения преподавателя со студенческой академической группой во время учебных занятий, где важным этапом работы является подготовка и создание совместных творческих проектов. Определен оптимальный стиль общения в студенческих хореографических группах, который влияет как на учебный процесс в целом, так и на самоподготовку и реализацию индивидуально-групповых заданий в частности. Сформулированы основные требования к педагогической деятельности, где главным должен быть студент и его развитие, а также интерес к своей профессии, доскональное владение психолого-педагогической техникой и деликатность.

Ключевые слова: педагогические аспекты, стиль общения, хореография, студент, педагогическое общение, хореографический проект, учебный процесс.

Olha Merlyanova

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF CHOREOGRAPHIC EDUCATION OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article deals with the psychological and pedagogical aspects of the educational activities when university students of choreographic departments training. Aim of the article is to specify some principal pedagogical and psychological aspects when future choreographers are being trained.

Pedagogical activities are closely connected with communication. It is the activity that is built up in accordance with the certain laws of communication. The contents of education are, first of all, considered to be an exchange of information, student-lecturer interaction and mutual understanding arranged by lecturer with the help of various communicative means.

Pedagogical communication is also characterized by the style. As for the qualities which are characteristic for the lecturer's style of communication we should emphasize on his/her attitude to the students and ability to manage the students group. Lecturer's style of communication is based on his/her general attitude to the students, in particular, and professional activities, in general. That attitude can be defined as active-positive, passive-positive, negative.

Individual style of pedagogical communication is specified as an integral system of certain pedagogical communication operations which ensure an effective interaction between a lecturer and students stipulated by goals, tasks of pedagogical activities and lecturer's individuality different levels characteristics.

Principal styles of communication are considered to be communication based on creative activities enthusiasm; on friendly terms; on dalliancing with students or on bullying them. Having analyzed the mentioned styles, we can assume that the guaranty of pedagogical activities shall be students training and bringing up, his/her personal development, being enthusiastic as for the profession, psychological-pedagogical skills and sense of tact.

An important factor of future choreographers training is an ability to be taught. Every student has his/her individual physical characteristics and abilities to percept new information and personal technical skills to perform as well.

An ability to be taught is characterized by time when new material is learnt, by quality of gained skills, by productivity, an opportunity to realize student's skills and abilities and by getting satisfaction from the output.

Student's motivation is considered to be an important constituent of making the academic process in higher educational institutions more successful and effective. Only being motivated the students can achieve the highest results in education. So, the aim of lecturer's activity is to determine motivational processes of students self-development.

The lecturers shall use different educational and psychological approaches in the educational process to form motivational and educational students activities.

Thus, significant psychological-pedagogical aspects during education of the future choreographer are: motivation to obtain the profession, self-development, encouragement for independent work, involving the project education. Success of the educational process depends on distinctly built specialists' training system; those could be competitive on the employment market. Hence, one of the most important factors when professionals training in the universities of culture and arts is skilled and advanced teaching staff that using appropriate styles of communication with students are able to make the educational process interesting, cognitive, creative, actively introducing innovative techniques and technologies, up-to-date methods, creativity and encouraging students for cooperation when making and developing creative projects.

Key words: *pedagogical aspects, style of communication, choreography, student, pedagogical communication, choreographic project, educational process.*

Сучасний розвиток суспільства і постійні процеси пошуку людиною сенсу існування та свого місця в ньому приводять до необхідності гуманізації освіти та зростання цінності естетичної освіти, зокрема хореографічної. Ця обставина є соціальною і складається з того, що саме через мистецтво передається духовний досвід людства, який сприяє відбудові зв'язків між поколіннями.

Одними з центрів отримання хореографічної освіти служать спеціалізовані вищі навчальні заклади, які готують професійних творчих фахівців з урахуванням їх здібностей та інтересів.

При підготовці спеціалістів хореографічної галузі важливим є гармонійне поєднання всіх навчальних дисциплін, які сприятимуть розвитку певних знань, вмінь і навичок майбутнього балетмейстера й артиста балету. Теоретики хореографічної підготовки Б. Колногузенко [6], А. Кривохижа [4] та Л. Цветкова [10] вважають, що хореографічна освіта має важливий вплив на духовний розвиток студента, формування необхідних моральних якостей та розкриття творчого потенціалу. Проблемам педагогічного професіоналізму та реалізації інноваційних програм з навчання та виховання студентської молоді присвятили свої праці науковці М. Артюшина [7], Н. Гузій [1], В. Журавський [2] та Н. Чибісова [8], але питання застосування психолого-педагогічних аспектів при підготовці студентів-хореографів не порушували як тему окремого дослідження.

Мета статті – визначити основні педагогічні та психологічні аспекти під час підготовки фахівців хореографічної галузі.

Численні психолого-педагогічні дослідження доводять, що творчі здібності людини особливо інтенсивно розвиваються в дитячі, підліткові та юнацькі роки, насамперед під час навчання, якщо воно організовано належним чином. Однак, на жаль, можливості навчально-виховного процесу для формування та розвитку культурно розвиненої, творчої особистості використовуються не сповна. Однією з причин такого становища є недостатня підготовленість певної кількості педагогів, попри загальне визнання творчого характеру педагогічної діяльності викладача.

Творчі здібності та професійна майстерність студентів вищої школи хореографічного напрямку можуть успішно розвиватися за умови відповідного підходу викладача до організації навчального процесу. Тому успішне виконання завдань навчання і виховання молоді вирішальною мірою залежить від творчості й професіоналізму педагога, його загальної культури, ерудиції та психолого-педагогічної майстерності. Педагогічна професія потребує постійного творчого пошуку, професійного зростання, самовдосконалення, величезної душевної щедрості, розуміння та поваги до студентів, безмежної відданості справі.

Педагогічна діяльність взаємопов'язана зі спілкуванням. Власне, це та діяльність, яка будується за законами спілкування.

Під педагогічним спілкуванням ми розуміємо систему взаємодії викладача і студентів, змістом якої є обмін інформацією, здійснення навчально-виховного процесу, організація стосунків, а також “трансляція” педагогом студентам своїх знань і вмінь та сприймання викладачем кожної окремої особистості. Педагогічне спілкування становить основу професійної діяльності педагога. Основні форми навчальної роботи реалізуються в умовах спілкування. Змістом спілкування служать, передусім, обмін інформацією, організація викладачем взаємодії і взаєморозуміння зі студентами за допомогою різноманітних комунікативних засобів.

О. Кулешова зазначила, що “педагогічне спілкування – це процес спілкування вчителя і учнів на уроці та поза ним, який має певні педагогічні функції і спрямований на створення сприятливого психологічного клімату.

Як професійне за змістом і сферою функціонування спілкування вчителя може бути професійним та непрофесійним за якісними ознаками.

Професійне педагогічне спілкування – комунікативна взаємодія педагога з учнями, батьками, колегами, спрямована на встановлення сприятливого психологічного клімату, на психологічну оптимізацію діяльності та стосунків.

Уміння налагодити спілкування з учнями – професійна риса вчителя. Звідси й особливості педагогічного спілкування – те, що відрізняє вчителя у спілкуванні з учнями від його спілкування з людьми поза професійною діяльністю” [5].

Викладачеві у процесі спілкування належить провідна роль. Саме від нього залежить, як складуться стосунки зі студентами, успішність чи неуспішність цього процесу.

Виховне значення має вплив викладача на студентів, бо сприяє формуванню у них певних якостей і рис.

Професійний характер спілкування потребує постійного аналізу побудованої системи взаємин зі студентами для запобігання помилок у здійсненні педагогічного впливу.

Педагогічне спілкування також характеризується стилем. Щодо якостей, які визначають стиль спілкування педагога, то тут виділяють ставлення його до студентів та вміння управляти академічною групою. В основі стилю спілкування викладача – його загальне ставлення до учнівської молоді і професійної діяльності в цілому. Таке ставлення може бути активно-позитивним, пасивно-позитивним та негативним.

У своїх дослідженнях О. Кулешова охарактеризувала ці ставлення так: “Активно-позитивне ставлення вчителів до учнів (доброчливість, співучасть, співпереживання, вимогливість у поєднанні із зацікавленістю) викликає в учнів довіру, прагнення до співробітництва. Педагог, для якого властиве пасивно-позитивне ставлення до дітей, визначається установкою: лише вимогливість та суто ділові стосунки можуть забезпечити успіх у навчанні. Стосунки його з учнями мало емоційно забарвлені, що збіднює спілкування і гальмує творчий розвиток учнів. Негативне ставлення до учнів виявляється у нестійкості позиції учителя, який підпадає під вплив своїх настроїв і переживань, створює підґрунтя для виникнення недовіри, замкненості, а можливо й нещирості та брутальності” [5].

Отже, аналіз особистого стилю спілкування слід розпочинати з визначення ставлення до спільної зі студентами діяльності, а також готовності до виявлення активно-позитивного ставлення. Під індивідуальним стилем педагогічного спілкування розуміється цілісну систему операцій педагогічного спілкування, що забезпечує ефективну взаємодію вчителя з учнями, опосередковану цілями, завданнями педагогічної діяльності та властивостями різних рівнів індивідуальності педагога.

В. Кан-Калік виокремлює п'ять головних стилів педагогічного спілкування:

- 1. Спілкування на основі захоплення спільною творчою діяльністю.**
- 2. Спілкування на основі товариської прихильності.**
- 3. Спілкування-дистанція.**
- 4. Спілкування-залякування.**
- 5. Спілкування-загравання [3].**

Отже, маємо змогу проаналізувати дані стилі педагогічного спілкування при вихованні майбутнього хореографа.

Спілкування на основі захоплення творчою діяльністю ґрунтується на єдності високого професіоналізму педагога та його етичних поглядів. Адже захоплення тим, що цікаве учням, – результат не лише комунікативної діяльності вчителя, а й значною мірою його ставлення до педагогічної діяльності загалом [3, с. 97].

Звертаючи увагу на те, що творча діяльність у студентів-хореографів є також і професійною, мусимо зазначити, що педагог та студенти справді мають захоплення і спільно прагнуть до мети: створювати високопрофесійні творчі проекти, що є результатом творчої діяльності. У процесі такої роботи педагог має змогу максимально використати свій професіоналізм та особистим прикладом надати студентам мотивацію отримувати якісні знання, набувати технічні навички й уміння. Важливим у такому спілкуванні є взаєморозуміння між викладачем і студентами. Педагог повинен враховувати сучасні вподобання молоді та, користуючись креативним підходом до навчання, пропонувати нові, сучасні тенденції, спираючись на фундаментальну хореографічну освіту.

Спілкування на основі товариської прихильності. Товариська прихильність є важливим регулятором спілкування загалом і педагогічного зокрема. Педагог, з одного боку, має бути старшим товаришем і наставником, а з іншого – співучасником спільної діяльності [3, с. 97].

Важливими аспектами у педагогічному спілкуванні студентів кафедри хореографії з викладачем повинні бути абсолютна довіра та розуміння. Педагог чітко, грамотно і методично викладає фахову інформацію, допомагаючи студентам засвоїти в повному обсязі базові професійні знання. Підготовка фахівців у галузі хореографії будується на лекційно-практичних заняттях, де студенти отримують теоретичні та методичні знання, які закріплюють на практиці під час роботи в хореографічних класах. Особливістю проведення таких занять є позитивний психологічний клімат в групі, що максимально залежить від наставника-педагога, який має лідерську позицію на уроці, але бере активну участь у роботі творчої лабораторії і, таким чином, створює сприятливе середовище для засвоєння нової інформації та народження нових проектів.

Спілкування-дистанція. Сутність такого спілкування полягає в тому, що у системі стосунків педагога і учнів запобіжним заходом є дистанція. Проте й тут має бути міра. Гіпертрофована дистанція призводить до формалізації спілкування вчителя й учнів, перешкоджає створенню справжньої творчої атмосфери. Безперечно, дистанція повинна існувати, але має впливати із загальної логіки стосунків учителя і учнів, а не бути вираженням вчителя. Якщо дистанція стає домінантою педагогічного спілкування, одразу різко знижується загальний творчий рівень спільної діяльності педагога та учнів. Це спричинює формування між ними авторитарних стосунків, що зрештою негативно позначається на результатах виховання.

До спілкування-дистанції нерідко вдаються вчителі-початківці, які бояться учнів і намагаються в такий спосіб утвердитись. Однак цей стиль спілкування, як правило, не дає хороших результатів, оскільки дистанція не може бути основою формування педагогічного авторитету [3, с. 98].

Працюючи зі студентами-хореографами, викладач будує спілкування через встановлення міжособистісної дистанції, яка є запорукою поважного ставлення до педагога під час навчального процесу. Але слід пам'ятати, що для досягнення результатів у спільній творчій роботі дистанція не повинна ставати нездоланим бар'єром, який заважає реалізації креативних творчих ідей і встановленню комунікацій.

Спілкування-заликування. Цей стиль спілкування зумовлений насамперед невмінням організувати продуктивне спілкування на основі захоплення спільною діяльністю. Безперечно, таке спілкування сформувати нелегко, і молодий учитель нерідко йде шляхом найменшого опору, обираючи спілкування-заликування чи дистанцію у крайньому їх прояві. Щодо розвитку творчості або здійснення саме виховного впливу на учнів, а не просто ситуативного керування їхньою поведінкою цей стиль спілкування є безперспективним [3, с. 99].

Зважаючи на те, що сутність професії хореографа охоплює творчий, вільний і нестандартний підхід, студенти мають розвивати в собі такі якості, як увага, спостережливість, фантазія, асоціативне мислення. Для цього їм стає у пригоді доброзичлива, сприятлива, дружня атмосфера на уроках, де викладач мотивує студентів до пізнання через зацікавленість і повагу до кожної особистості. У випадку ж залякування студентів процес пізнання різко гальмується, порушується взаємозв'язок між викладачем і групою, припиняється розвиток творчості, внаслідок чого може наступати момент розчарування у професії.

Спілкування-загравання. Сутність його полягає у завоюванні дешевого авторитету в дітей, що суперечить вимогам педагогічної етики. Цей стиль відображає, з одного боку, намагання молодого вчителя швидко налагодити контакт з дітьми, сподобатися класові, а з іншого – відсутність необхідної загальнопедагогічної та комунікативної культури, умінь і навичок педагогічного спілкування, досвіду професійної комунікативної діяльності. Побойоючись спілкування з класом і одночасно бажаючи мати з учнями контакт, учитель зосереджує увагу не так на змістовному аспекті взаємодії, як на проблемах взаємин, які набувають гіпертрофованого значення [3, с. 100].

Даний стиль спілкування є безперспективним як у педагогічному процесі в цілому, так і при вихованні студентів-хореографів зокрема. Він шкодить здоровій, творчій атмосфері в колективі, ретушує межі понять викладач–студент, зводить нанівець творчу роботу. Недопустимою є втрата авторитету викладача. Загравання зі студентами призводить до “зіркової хвороби”, самовпевненості й пихатості, що зупиняє розвиток творчої особистості та перешкоджає професійному зростанню студента.

Таким чином, спираючись на викладене, можемо стверджувати, що запорукою педагогічної діяльності мають бути підготовка та виховання студента, його розвиток, захоплення своєю професією, досконале володіння психолого-педагогічною технікою та делікатність.

Оптимальне педагогічне спілкування – це таке спілкування між учителем та учнями в процесі навчання, яке створює найкращі умови розвитку учня як повноцінного суб'єкта навчальної діяльності, як особистості [5].

Нааявність оптимального стилю педагогічного спілкування дає змогу виконувати наступні завдання:

- спілкування викладача з аудиторією стає приємним;
- процес налагодження стосунків відбувається легко і невимушено;
- ефективність передачі інформації – максимальна.

І все це відбувається на рівні емоційного задоволення викладача і студентів на всіх етапах спілкування.

Важливим фактором при підготовці спеціалістів хореографічного жанру є такий аспект, як здатність до навчання. Кожний студент має індивідуальні фізичні дані та здібності до сприйняття нової інформації, а також особисті технічні можливості виконання.

Здатність до навчання – найважливіша характеристика суб'єктів навчальної діяльності. Вона є одним з основних показників готовності до навчання і засвоєння знань стихійно або цілеспрямовано в умовах будь-якої конкретної освітньої системи [9].

Здатність до навчання характеризується часом, витраченим на засвоєння нового матеріалу, якістю надбаних навичок, продуктивністю, можливістю реалізації знань і вмінь студента, а також задоволенням результатами своєї праці. Для успішного навчального процесу у вищих навчальних закладах одним з основних педагогічних аспектів є мотивація студента. За допомогою мотивації можна досягти високих результатів успішності. Тому метою діяльності викладача має бути виявлення мотиваційних процесів саморозвитку студентів.

Мотиваційна система людини – це складна і багатогранна освіта, яка охоплює не тільки мотиви, а й різні компоненти, такі як спонукання, схильність, інтереси. Для того, щоб у студента виникла мотивація, тобто бажання навчатися і самовдосконалюватись у професійному напрямку, викладач повинен створити необхідність. Причому ця необхідність, згідно з класифікацією психологів, є надорганічною, тобто притаманна людині, як соціальному члену суспільства. Для формування мотиваційної та освітньої діяльності студента викладачі мають

використовувати різноманітні виховні та психологічні підходи в освітньому процесі. До них належать:

– спонукальні – спонукають особистість намічати собі мету для досягнення, по можливості, високого результату;

– змістотворні – надають діяльності студента особистісного змісту;

– скерувальні – скеровують студента під час його діяльності [9].

Не можна забувати, що для успішного навчального процесу завжди потрібно враховувати психоемоційний стан кожного студента, особливо на молодших курсах, коли вони змінюють не тільки навчальний заклад, викладачів, друзів, а й іноді місце проживання. Тому професорсько-викладацький склад повинен звертати увагу на емоційний стан студентів, їх настрої, почуття, світосприймання, особливо в перші роки навчання.

Отже, в основі педагогічного процесу лежить спілкування викладача зі студентами. Саме від професіоналізму викладача залежить стиль спілкування.

Важливими психолого-педагогічними аспектами при вихованні молодого хореографа є мотивація до оволодіння професією, самовдосконалення, заохочення до самостійної роботи, впровадження проектного навчання. Успіх навчального процесу залежить від грамотно побудованої системи підготовки спеціалістів, спроможних конкурувати на ринку праці. Тому одним з найголовніших чинників підготовки фахових кадрів у мистецьких вищих навчальних закладах є професійне кадрове забезпечення викладачів, які, використовуючи оптимальні стилі спілкування зі студентами, роблять процес навчання цікавим, пізнавальним, творчим, активно впроваджуючи новітні технології, сучасні методології, креативність і залучаючи студентів до співпраці з підготовки та реалізації творчих проектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм. Історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія / Н. В. Гузій. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
2. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В. С. Журавський. – Київ : Ін Юре, 2003. – 416 с.
3. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении: книга для учителя / В. А. Кан-Калик. – Москва : Просвещение, 1987. – 190 с.
4. Кривохижа А. М. Гармонія танцю: навч.-метод. посібник / А. М. Кривохижа. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – 92 с.
5. Кулешова О. В. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Кулешова // Психологічні аспекти навчально-виховного процесу. – Тема 13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lubbook.org/book_211_glava_13_Tema_13_Psikholog%D1%96chn%D1%96_aspe.html.
6. Мистецтво балетмейстера: навч.-метод. матеріали з М 65 курсу / ХДАК ; [укл. Б. М. Колногузенко]. – Харків : ХДАК, 2007. – 86 с.
7. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: навч. посібник / [за ред. М. В. Артюшиної, О. М. Котикової, Г. М. Романової]. – Київ : КНЕУ, 2007. – 528 с.
8. Чибісова Н. Г. Вищий навчальний заклад як середовище формування цінностей студентської молоді в соціокультурних умовах сучасної України: монографія / Н. Г. Чибісова. – Харків : вид-во НУА, 2004. – 256 с.
9. Щербатова Д. Д. Психолого-педагогические аспекты обучения студентов в колледже, как ступени к высшему образованию / Д. Д. Щербатова // Молодий вчений. – 2015. – № 11.1 (91.1). – С. 22–24.
10. Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю: підручник / Л. Ю. Цветкова. – КНУКіМ. – 3-ге вид. – Київ : Альтерпрес, 2007. – 324 с.

REFERENCES

1. Huzii, N. V. (2004), *Pedahohichnyi profesionalizm. Istoryko-metodolohichni ta teoretichni aspekty: monohrafiia* [Pedagogical professionalism. Historical-methodological and theoretical aspects: monograph], Kyiv, M. Drahomanov National Pedagogical University. (in Ukrainian).

2. Zhuravskiy, V. S. (2003), *Vyshcha osvita yak faktor derzhavotvorennia i kultury v Ukraini* [Higher education as a factor of state building and culture in Ukraine], Kyiv, In Yure. (in Ukrainian).
3. Kan-Kalik, V. A. (1987), *Uchitelyu o pedagogicheskomo obshchenii: kniga dlya uchitelya* [Teacher about pedagogical communication: a book for the teacher], Moscow, Prosveshchenie. (in Russian).
4. Kryvokhyzha, A. M. (2005), *Harmoniia tantsiu: navch.-metod. posibnyk* [Harmony of Dance: a teaching manual], Kirivograd, publishing center of Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University. (in Ukrainian).
5. Kuleshova, O. V., Age and pedagogical psychology, *Psykhologichni aspekty navchalno-vykhovnoho protsesu* [Psychological aspects of the educational process], Theme 13, available at: http://lubbook.org/book_211_glava_13_Tema_13_Psikholog%D1%96chn%D1%96_aspe.html. (in Ukrainian).
6. Kolnohuzenko, B. M., (2007), *Mystetstvo baletmeistera: navch.-metod. materialy z M65 kursu / KhDAK* [The art of choreographer: teaching method. materials from the M65 course / Kharkiv State Academy of Culture], Kharkiv, Kharkiv State Academy of Culture. (in Ukrainian).
7. Artiushyna, M. V., Kotykova, O. M. and Romanova, G. M. (2007), *Psykhologo-pedahohichni aspekty realizatsii suchasnykh metodiv navchannia u vyshchii shkoli: navch. posibnyk* [Psychological-pedagogical aspects of the implementation of modern methods of teaching in high school: teaching. manual], Kyiv, Kyiv National Economic University. (in Ukrainian).
8. Chybisova, N. H. (2004), *Vyshchyi navchalnyi zaklad yak seredovyshe formuvannia tsinnostei studentskoi molodi v sotsiokulturnykh umovakh suchasnoi Ukrainy: monohrafiia* [Higher educational institution as a medium for forming the values of student youth in the socio-cultural conditions of modern Ukraine: monograph], Kharkiv, Publishing House People's Ukrainian Academy. (in Ukrainian).
9. Shcherbatova, D. D. (2015), Psychological and pedagogical aspects of teaching students in college, as a step to higher education, *Molodyi Vchenyi* [Young Scientist], no. 11.1 (91.1), pp. 22–24. (in Ukrainian).
10. Tsvietkova, L. Yu. (2007), *Metodyka vykladannia klasychnoho tantsiu: pidruchnyk* [Method of Teaching Classical Dance: Textbook], Kyiv National University of Culture and Arts, Third edition, Kyiv, Alterpres. (in Ukrainian).

УДК 78.03 (477)

Тетяна Чабан

СТИЛЬОВІ ЗАСАДИ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ КОЛЕССИ (НА ПРИКЛАДІ СОНАТИНИ ДЛЯ ФОРТЕПІАНО)

У статті розглянуто особливості музичної стилістики, які Микола Колесса використав у Сонатині для фортепіано. Звернуто увагу на те, як майстерно композитор поєднав у творі елементи імпресіонізму-символізму з фольклорними традиціями регіонального романтизму без застосування при цьому мелодійних цитат. Акцентовано увагу на виразному синтезі досягнень народного та професійного мистецтва, адаптованого у фортепіанному творі, та вміння подати модерн і традиційний спосіб музикування найлаконічнішими способами самовираження.

Ключові слова: Сонатина для фортепіано, імпресіонізм, символізм, стиль, “м’який” неокласицизм.